

юридичний факультет Приватного вищого навчального закладу
«Фінансово-правовий коледж», студентка 2 –го курсу
науковий керівник: Мельник Я.Я.,
к.ю.н., завідувач кафедри приватного права
юридичного факультету ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж»

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗМІСТУ СПАДКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН ЗА ЗАПОВІТОМ, ЯК ОДНОСТОРОННЬОГО ПРАВОЧИНУ

Інститут цивільних правовідносин, без сумніву, посідає центральне місце в системі цивільного права, зокрема і в спадкових правовідносинах. Проте, методологія яка устоялася в доктрині (науці) цивільного права з приводу визначення заповіту як одностороннього правочину, потребує на нашу думку перегляду, оскільки зміст суб'єктивного права у цивільних спадкових правовідносинах, входить у розріз із позицією, виробленою законодавством та цивілістичною доктриною. Цей становить актуальність даної проблематики та представляється нами за мету у її вирішенні.

Як відомо, за своєю природою заповіт є одностороннім правочином, а отже має відповідати всім вимогам, що передбачені у главі 16 ЦК України [1, с.140].

Відповідно до ч.1 ст.203 ЦК України, «правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків». А вже відповідно до ч.3 цієї ж статті «одностороннім правочином є дія однієї сторони, яка може бути представлена однією або кількома особами. Односторонній правочин може створювати обов'язки лише для особи, яка його вчинила. Односторонній правочин може створювати обов'язки для інших осіб лише у випадках, встановлених законом, або за домовленістю з цими особами».

Однак, предметно слід вказати на те, що зміст суб'єктивного цивільного права «характеризується як єдність *трьох елементів: а)* вид і міра можливої (дозволеної) поведінки уповноваженої особи, в якій виявляється її самодіяльність, свобода вибору варіанта поведінки в межах наданого суб'єктивного права, користування матеріальними і духовними благами на підставі існуючих відносин власності і товарообігу, тобто право на власні дії; *б)* право (можливість) вимагати від інших осіб поведінки, ... тобто право на чужі дії; *в)* право (можливість) вимагати застосування засобів державного примусу до зобов'язаних осіб [2]». Натомість, зміст суб'єктивного обов'язку, виражається у двох формах – активній та пасивній [2; 3, с.192].

Відтак, коли йдеться про правовідносини, власне, про правовідносини із спадкування щодо вчинення заповідального розпорядження, очевидно виникають цивільно-спадкові правовідносини, яким притаманні традиційні елементи, такі як – об'єкт, суб'єкт та зміст. Зміст будь яких правовідносин, включає в себе права та обов'язки. Такі містяться як правило у диспозиції норми права. Натомість, спосіб викладу норми права (банкетний, відсильний, тощо), може координувати зміст таких прав та обов'язків в інших нормах. Разом з тим, коли в спадкодавця є тільки право на реалізацію свої спадкових прав щодо вчинення заповіту, як правочину, а в іншої особи – спадкоємця, виникає як право чи то обов'язок (пасивний, активний), та виражається в необхідності чи то можливості прийняти або ж відмовитись від отримання спадщини. Це й зумовлює методологічну проблему визнання заповіту як одностороннього правочину.

За таких обставин, ми приходимо до *висновку*, що не зважаючи на наявну дихотомію у методології підходу щодо визначення та віднесення заповіту до одностороннього правочину, слід детальніше дослідити елементи спадкових правовідносин за заповітом, а їх елементам віднайти чітке місце в правовій доктрині.

Список використаних джерел

1. Спадкове право: Практика застосування нотаріусами України/за заг.ред. В.М.Марченка. – Х.: ФО-П Лисяк Л.С., 2012. – 736с.
2. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / Д.В. Боброва, О.В. Дзера, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. — К.: Юрінком Інтер, 1999. – 864с. /[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/686/21>.

3. Теорія держави і права. Державний іспит [Текст] / Оборотов Ю. М., Крестовська Н. М., Крижанівський А. Ф., Матвєєва Л. Г. — Х. : Одіссей, 2010. — 256 с.